

בנימין גיבלי (1960)
ועדה של שיבעה שרים

ארכיון העולם הזה

בנימין גיבלי הישווה באונזי דפנה ברק את פרשת העסק בישראל עם פרשת גונתן פולארד: חקירת הוועדות ובירור אחריות הדרג המדיני

רפי איתן
ועדה של שיבעה ח'כים

ציון צמחי, העולם הזה

פרשה מול פרשה

● **ועדת השיבעה:** מובן שמס' קנות הוועדה של אולשן ודורי לא היו סוף-סוף בפרשה. בתחילת שנות ה-60 הוקמה ועדת השיבעה — ועדה שהורכבה משישה שרים ממפא"י ואחדות העבודה, ושרהמישפטים הלי ברלי פינחס רוזן. זה מזכיר את ועדת אבו הפועלת כיום, אלא שכיום מורכבת הוועדה משיבעה חברי-כנסת.

אני דרשתי בתוקף להקים ועדת חקירה שתגיע לחקירהאמת. הוועדה הפוליטית, שהוקמה במקום זה, נועדה למרוח את כל העניין. על דבר אחד קשה לי לסלוח עד עצם היום הזה — על כך שביקשתי ועדת חקירה — עוררתי יעקב סלומון ביקש זאת בשמי — ולא נענית. דויד ברגוריון הסכים או למינויה של ועדת השיבעה, שבצעם חתמה במסקנותיה סופית את הפרשה. יותר העניין לא עלה. «כיום, במרחק של זמן, קל לי יותר לנתח את השיקולים שהינחו אותם: בכל זאת עמד כאן שר מול קצין בדרגת אלוף-מישנה. התמיכה היחידה שלי — המיקצועית והמוסרית — היתה מצד יעקב סלומון. בניגוד לעדויות לפני ועדת אבן, איש לא העיד אז לפני ועדת השרים. הוועדה ישבה במשך שבועות. מה עשתה? עיינה במיסמכים. סלומון ואני דרשנו שוב ושוב להעיד, ונענינו בשלילה. לוי אשכול, שהיה נגד חקירת העניין, כיהן, נדמה לי, כיושב ראש הוועדה. חקרו רק את מזכירתי בתקופה האמורה, דליה כרמל, ביקשו בעניינה חוות-ידע מהמישטרה, האם המכתב המפורסם מזווייף, תוצאת הבדיקה היתה חרי משמעות: לא מזווייף, ולמי העבירו את המסקנות על מעורבות הדרג המדיני? (המשך בעמוד 36)

יעקב אולשן והרמטכ"ל-לשעבר יעקב דורי. זה מקביל לוועדת רוטנשטרייך-צור, המורכבת ממישפטן (יהושע רוטנשטרייך) ורמטכ"ל-לשעבר (צבי צור). העדתי לפני השניים. מסקנות הוועדה (1954) היו: תיקו בין גירסתי לבין גירסת לבון. בנסיבות שהובאו לפני, לא יכלו להחליט מי מאיתנו דיבר אמת.

ערב פירסום המסקנות בעניין ה-פרשה התורנית — פרשת פולארד — שבתי אליו, וביקשתי ממנו לערוך הקבלה בין שתי הפרשיות. גיבלי לא יצא מגדרו מרוב התלהבות, אבל לבסוף התרצה ודיבר: ● **ועדת השניים:** «תחילה היו תה החקירה ב-וועדת השניים» — ועדה שחבריה היו השופט-בדימוס

כל המעורבים בפרשה שילמו מחיר יקר. גיבלי שמר על שתיקה ממושכת ועקשנית במך שנים, עד שראיתי אותו לכבוד מינויו החרש כיושב-ראש מועצת המנהלים של חברת-חשמל. ודרברים פרצו החוצה. היה זה באותן שעות ממש, שבהן התפוצצה בטלוויזיה פרשת-השב"כ, ולכן קיבלו הרברים מישנה-התוקף.

● **ציניקים ציפו** השנוע לפיר-סום מסקנותיהן של שתי הוועדות, שיבררו את פישולי-פולארד באדי-שות'משהו. מהומה על לא מאומה — זו היתה התחזית הכללית. המעורבים בפרשה — בפרט אנשי הדרג המדיני — היו שרויים במתיחות ניכרת לקראת דוחות הוועדות, ואף נכשלו בהתבטאויותיהם ובהתנהגותם בתקופה זו.

החקירהחק מההמולה והכותרות עקב אחרי ההתפתחויות איש גבה קומה, בעל בלורית-שיבה, מצח גבוה ואישיות יחידה במינה. ממישרדיו שב-חברת-החשמל ובבית-אליהו (שם ממוקמים משרדי כור-מזון) בתל-אביב, ודאי חזר בנימין גיבלי — כיום יושב-ראש מועצת-המנהלים של חברת-חשמל — 33 שנים אחורה.

אז הסעיר את המדינה. הוא נודע בכינוי «הקצין הבכיר» בפרשה שעיצב בה את המשך שנותיה של המדינה: «העסק בישראל».

ב-1954 נתפסה במצריים רשת ישראלית שעסקה בריגול ובחבלה, ובעיקר הטמינה פצצות כמוסדות אמריקאים. הרעיון שמאחורי הפיגור עים היה שהאמריקאים יאשימו בכך גורמים מצריים. לכן, משנשפה הרשת, נוצרה מכובת גם ביחסים בין ארצות-הברית לישראל.

עם פיצוץ הפרשה התחילה, כמובן, מסכת-האשמות הדדיות בין הדרג ה-מדיני — או שרה-ביטחון פינחס לבון — לבין הדרג המיבצעי — ראשי-אמ"ן דאז, אלוף-מישנה בנימין גיבלי. התנג-חות רבת-שנים זו טבעה בהיסטוריה של מדינת-ישראל את השאלה: «מי נתן את ההוראה?»

שר-ביטחון לבון (1954)

שר-ביטחון רבין (עם פרס)

«כל אחד שומר על עורו במיקרה כזה»

ארכיון העולם הזה

ציון צמחי, העולם הזה